

Biblioteka Uniwersytecka
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach
Oddział Nauki, Dydaktyki i Wydawnictw

Eliza Orzeszkowa

„Nad Niemnem”

Katalog wystawy
ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego
w Kielcach

Kielce, wrzesień 2023

Tabela Kwart. III, Okładz. archiwowa [1875-1900]
źródło: <https://pisma.pl>

Scenariusz wystawy,

Opracowanie katalogu,

Oprawa plastyczna wystawy,

Zdjęcia:

Oddział Nauki, Dydaktyki i Wydawnictw

Wystawa

**Eliza Orzeszkowa
„Nad Niemnem”**

JK Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Biblioteka Uniwersytecka
Oddział Nauki, Dydaktyki i Wydawnictw
ul. Uniwersytecka 19
25-406 Kielce
tel. 41 349 7176

Biblioteka Uniwersytecka w Kielcach

Biblioteka Uniwersytecka

Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Oddział Nauki, Dydaktyki i Wydawnictw:

Magdalena Antoniak, Jolanta Drążyk

ul. Uniwersytecka 19, 25-406 Kielce

tel.: 41 349 7176

Z okazji 12. odsłony Narodowego Czytania

8 września 2023 roku o godzinie 12:00 w Bibliotece Uniwersyteckiej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach przy ulicy Uniwersyteckiej 19, rozpoczęło się kolejne Narodowe Czytanie. Tym razem wybraną lekturą została powieść „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej.

Wystawa *Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”* jest wystawą towarzyszącą owemu wydarzeniu i składa się z wybranych zbiorów należących do Biblioteki Uniwersyteckiej.

Kilka słów wstępu

Eliza Orzeszkowa rozpoczynając swą powieść słowami:

„Dzień był letni i świąteczny. Wszystko na świecie jaśniało, kwitło, pachniało, śpiewało. Ciepło i radość lały się z błękitnego nieba i złotego słońca; radość i upojenie tryskały znad pól porosłych zielonym zbożem; radość i złota swoboda śpiewały chórem ptaków i owadów nad równiną w gorącym powietrzu, nad niewielkimi wzgórzami, w okrywających je bukietach iglastych i liściastych drzew”¹

bardzo zgrabnie nakreśliła miejsce akcji utworu.

Dzięki swej umiejętności odczuwania stworzyła w nim niejedną piękną nadniemeński obraz. Już samo wprowadzenie jest niczym ścieżka

¹ Wszystkie cytaty we wstępie pochodzą z wydania: Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 1, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, 2009.

wciągająca i ukazująca „tu i teraz”. Wielobarwne rośliny tak sprawnie po sobie wyliczane i tak cudnie przez nią opisywane:

„(...) szerokim pasem białeły bujne rumianki i wyższe od nich kwiaty marchewnika, słały się w trawach fioletowe rohule, żółtymi gwiazdkami świeciły brodawniki i kurze ślepoty, liliowe skabiozy polne wylewały ze swych stulistnych koron miodowe wonie, chwiały się całe lasy słabej i delikatnej mietlicy, kosmate kwiaty babki stały na swych wysokich łodygach, rumianością i zawadiacką postawą stwierdzając nadaną im nazwę kozaków”

stały się tłem do wprowadzenia w tę scenerię pierwszych bohaterów:

„Gromadami na drogach, a sznurami na miedzach szły wiejskie kobiety, których głowy ubrane w czerwone i żółte chusty tworzyły nad zbożami korowody żywych piwonii i słoneczników.”

Występują tu mistrzowskie opisy. Autorka nie otrzymała wprawdzie Nobla, ale czy faktycznie przegrywa z Sienkiewiczem? „Nad Niemnem” uznawane jest przez wielu badaczy za eposeję.

MA

Ekspozycja

Ekspozycja dzieli się na 6 działów:

- *Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem” - rys życia autorki -> gablota I*
- *Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem” - analizy dzieła, obrazy znad Niemna -> gablota II oraz gablota III*
- *Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem” - obrazy znad Niemna -> gablota IV*

- *Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem” - wydania wielotomowe dzieła -> gablota V, gablota VI oraz gablota VII*
- *Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem” - wydania jednotomowe dzieła -> gablota VIII*
- *Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”- Nad Niemnem jako epepeja kresowa; Bajka, nie bajka -> gablota IX*

W dziale I pokazano krótki rys autorki oraz jej różne zdjęcia. Dział II skupił się na analizach dzieła literackiego. III zawarł w sobie obrazy znad Niemna. IV zebrał w sobie wydania wielotomowe. Kolejny skupił się na wydaniach jednotomowych. W ostatnim – VI – pojawiły się pozycje nazywające „Nad Niemnem” epepeją, czy też bajką.

Gablota I

Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”

rys życia autorki

- Gacowa Halina „Eliza Orzeszkowa”, Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo, 1999.

<https://polona.pl/item-view/f8702e9d-f82f-4127-8a85-e9e632c81956?page=0>

skan Elizy Orzeszkowej z POLONY

<https://polona.pl/item-view/219dede3-bddc-41fa-8bcb-98b0d887275d?page=0>

skan Elizy Orzeszkowej z POLONY

<https://polona.pl/item-view/219dede3-bddc-41fa-8bcb-98b0d887275d?page=0>

skan Elizy Orzeszkowej z POLONY

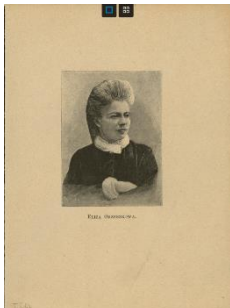
<https://polona.pl/item-view/7ff5a317-9314-4138-9556-d4cca9b89c70?page=0>

skan Elizy Orzeszkowej z POLONY

<https://polona.pl/item-view/af38e622-a053-4da1-ade6-6e343b933e42?page=0>

skan Elizy Orzeszkowej z POLONY

<https://polona.pl/item-view/564fc003-b58f-4450-8887-47865497a5e8?page=0>

skan Elizy Orzeszkowej z POLONY

Gablota II

Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”

analizy dzieła, obrazy z nad Niemna

- Achremowiczowa Wanda, *Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej, Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1965.
- Achremowiczowa Wanda, *Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej, Wydanie 4, Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1965.

Gablota III

Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”

analizy dzieła, obrazy z nad Niemna

- Kujawska Krystyna, "Nad Niemnem" Elizy Orzeszkowej, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1988.

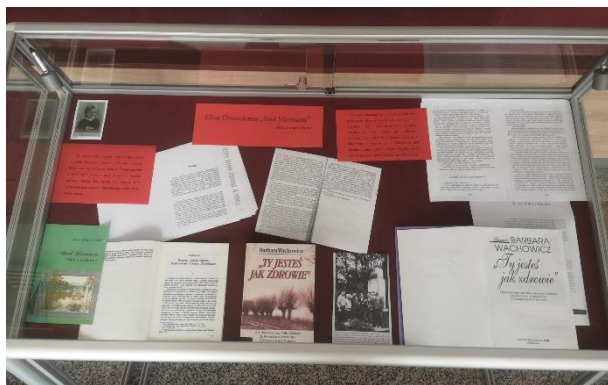

Gablota IV

Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”

obrazy znad Niemna

- Baczewski Antoni, *Nad Niemnem: natura i człowiek*, Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1995.
- Wachowicz Barbara, "Ty jesteś jak zdrowie": z Mickiewiczem nad Wilia i Świtezia, ze Słowackim w Krzemieńcu, z Orzeszkową nad Niemnem, Warszawa: "Rytm", 1993.
- Wachowicz Barbara, "Ty jesteś jak zdrowie": z Mickiewiczem nad Wilia i Świtezia, ze Słowackim w Krzemieńcu, z Orzeszkową nad Niemnem, Warszawa: "Rytm", 1998.

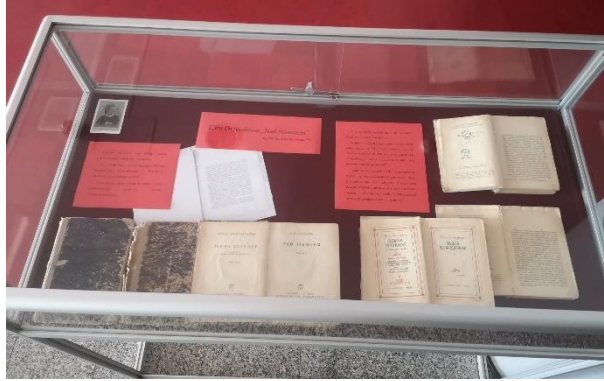
Gablota V

Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”

wydania wielotomowe dzieła

- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 1, Warszawa: Książka i Wiedza, 1951.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 2, Warszawa: Książka i Wiedza, 1951.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 3, Warszawa: Książka i Wiedza, 1951.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 1, Warszawa: Czytelnik, 1954.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 2, Warszawa: Czytelnik, 1954.

- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 3, Warszawa: Czytelnik, 1954.

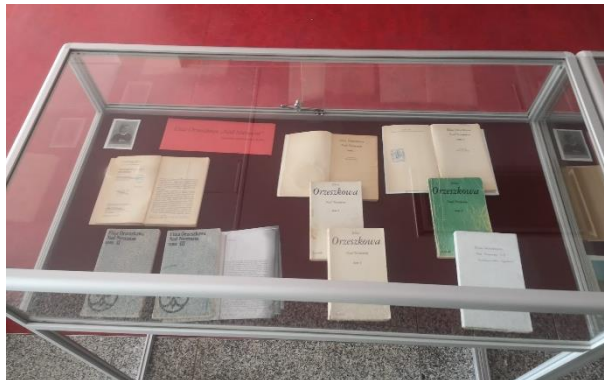
Gablota VI

Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”

wydania wielotomowe dzieła

- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 1, Warszawa: Czytelnik, 1980.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 2, Warszawa: Czytelnik, 1980.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 3, Warszawa: Czytelnik, 1980.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 1, Warszawa: Czytelnik, 1984.

- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 2, Warszawa: Czytelnik, 1984.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 3, Warszawa: Czytelnik, 1984.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 1, Warszawa: Czytelnik, 1988.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 2, Warszawa: Czytelnik, 1988.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 3, Warszawa: Czytelnik, 1988.

Gablota VII

Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”

wydania wielotomowe dzieła

- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 1, Kraków: Graffiti, [1991].
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 2, Kraków: Graffiti, [1991].
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 1, Wrocław [etc.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, 1996.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, T. 2-3, Wrocław [etc.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, 1996.

Gablota VIII

Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”

wydania jednotomowe dzieła

- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, Warszawa: Czytelnik, 1965.

- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, Warszawa: Czytelnik, 1967.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, Warszawa: Czytelnik, 1968.
- Orzeszkowa Eliza, „Nad Niemnem”, Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 1995.

Gablota IX

Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”

Nad Niemnem jako epopeja kresowa

- Wokół "Nad Niemnem" pod red. Jolanty Sztachelskiej, Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu, 2001.
- Zalewski Cezary, Powracająca fala: mityczne konteksty wybranych powieści Bolesława Prusa i Elizy Orzeszkowej, Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, cop. 2005.

Wystawę można oglądać do 30 września 2023 roku w budynku głównym Biblioteki Uniwersyteckiej przy ulicy Uniwersyteckiej 19, na Parterze, tuż przy głównym wejściu.

Biblioteka Uniwersytecka
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach
Oddział Nauki, Dydaktyki i Wydawnictw

ul. Uniwersytecka 19
25-406 Kielce
tel. 41 349 7176

Biblioteka Uniwersytecka w Kielcach

Kielce, wrzesień 2023

